

Täysistunto

Tiistai 16.9.2025 klo 14.00—16.49

8. Hallituksen esitys eduskunnalle opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan koskevaksi lainsäädännöksi ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 80/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan, jolle siistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.04 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Kiitän, arvoisa puhemies! Tässäkin esityksessä, jonka esittelen, on kyse hallinnon tehostumisesta. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan koskevaksi lainsäädännöksi ja eräiksi muiksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Esityksen tavoitteena on tehostaa muutoksenhakulautakuntien toimintaa, vahvistaa opintoetuuksien muutoksenhakumenettelyn yhdenmukaisuutta tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön kanssa ja selkeyttää muutoksenhakulautakuntia koskevaa lainsäädäntöä.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjaukseen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaan hankkeeseen, jossa esitettiin opintotuen muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan.

Esityksessä ehdotetaan, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimialan laajentuessa sen jäsenten sekä ylijohtajan ja johtajien kelpoisuusvaatimuksia muutettaisiin siten, että heidän tulisi olla perehtyneitä sosiaalivakuutus- ja toimeentuloturvaasioihin. Nykyisin yleisenä kelpoisuusvaatimuksena on sosiaalivakuutusasioihin perehtyneisyys.

Lisäksi ehdotetaan, että sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa työttömyysturvaa koskevat lainvoimaisten päätösten poistoasiat ratkaistaisiin kolmen henkilön ratkaisukokoonpanossa nykyisen viiden henkilön ratkaisukokoonpanon sijaan. Muutoksenhakulautakunnassa jo nykyisin muut kuin työttömyysturvaa koskevat lainvoimaisten päätösten poistoasiat ratkaistaan kolmen henkilön kokoonpanossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2025 vp

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluun edistämistä annetun lain, eli niin kutsutun lepäämislain, voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2027 loppuun, jolloin uusi, suunniteltu joustomallia koskeva lainsäädäntö tulisi voimaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026. Lepäämislain jatkamista koskevan muutoksen tulee kuitenkin olla voimassa ennen kuin lain voimassaolo päättyy 31.12.2025. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.07 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tässä esityksessä kyllä hyvää on se, että näitä johtajien tehtäviä ja niitä kelpoisuusvaatimuksia täsmäytetään niin, että sosiaaliturvaan liittyvää osaamista pitää olla nykypäivänä näissä isoissa johtamistehtävissä.

No, on sanottava, että me olemme tietenkin myöskin tietoisia siitä, että tässä opetus- ja kulttuuriministeriön Sivistyshallinto 2030 -loppuraportissahan mainitaan tämä esitys, joka nyt on päätyntä myöskin hallitusohjelmaan. Uskon, että sille varmaan haettiin perusteluita nimenomaan siksi, että nämä valitusmäärät myöskin opiskelijoiden opintotukeen liittyvissä asioissa ovat nousseet, ja viraston tehtävä on vaativa tällaisessa nousupaineessa. Samaa aikaan on toki todettava, että nämä valitusmäärät ovat kehittyneet myöskin sillä tavalla hankalasti, että määrät vaihtelevat hyvin paljon eri vuosina, mistä syystä suurempi rakenne varmasti on ollut opetus- ja kulttuuriministeriön kiikarissa nimenomaan myös tästä näkökulmasta johtuen.

Itse jäin miettimään noita valitusmääriä. Nimenomaan tässä, kun katsotaan näitä valitusmääriä, on ratkaistuja määriä itse asiassa näiden vuosien 20—24 välillä yllättävän... Tai on huonosti siinä suhteessa käynyt, että tuo ratkaisujen määrä on laskenut nimenomaan sosiaaliturvapuolella. Se kiinnostaa, mistä se mahtaa johtua. En tiedä, onko ministeri asiasta tietoinen, mutta mistä syystä tosiasiaa sitten näitä ratkaisuja vuoden 24 tilastoissa on merkittävästi vähemmän kuin vuonna 2020? Jäin itse miettimään sitä, että tämä on itse asiassa aika vakava kysymys myöskin näiden valitusmäärien ja niiden vaihteluiden mutta myöskin käsittelyaikojen nousun johdosta, koska nyt näyttäisi siltä, että keskimäärin jouduttaisiin odottamaan, esimerkiksi opintotukiasioissa, jopa 11 kuukautta ratkaisua, ja kyllä siinä uudella, mahdollisesti yhdistyvällä virastolla on iso työ.

Pyysin tämän puheenvuoron nimenomaan myös siksi, että tässä on kyllä iso, vaativa työ arvioida myöskin työttömyysturvan poistoasian ratkaisemista kolmen kokoonpanossa jatkossa. On varsin iso kysymys työttömyysturvan poiston näkökulmasta se, onko tämä ratkaisu sellainen, että sitä voidaan perustellusti tukea. Jäädään katsomaan valiokunnan kieroksella, miltä tämä asia näyttää, mutta hyvin vakavasta asiasta on kysymys. Muutoin varmasti nämä ovat, varsinkin tässä suhteessa, mitä johtajien pätevyyteen ja niihin muutokseen tulee, erittäin kannatettavia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.10 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Nyt ollaan tavallaan näissä byrokratianpurkutalkoissa, jonka suhteen nyt näyttää hyvältä, että tämmöisissä muutoksenhakuproses-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2025 vp

seissa voidaan niin kuin yhdistää näitä asioita. Tämä hallitus onkin kunnostautunut siinä, eli se purkaa tämmöistä byrokratiaa. Itse asiassahan tuo byrokratia tahtoo olla semmoinen, että se elättää itse itseänsä, mutta on tosi hienoa, että nyt tähän on paneuduttu. Tämä hallitus on tehnyt paljon muitakin asioita ja poistanut tämmöisiä niin sanottuja turhanpäiväisyyksiä, mitkä voidaan yhdistää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tämä keskustelu jäi melko lyhyeksi, mutta haluaako ministeri kommentoida sitä? Yksi minuutti, olkaa hyvä.

15.11 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ei oikeastaan kirjoitakaan kommentoitavaa. Ehkä totean vain sen, että Suomi on sivistysmaa ja oikeusvaltio, jossa on tärkeätä, että meillä muutoksenhakumahdollisuudet ovat todelliset ja kansalaisten saavutettavat.

Mielellämme toimitamme valiokuntakäsittelyyn ajankohtaista tietoa muutoksenhaun tämänhetkisestä kestoista ja tilanteesta. Siltä osin informoimme eduskuntaa valiokuntavaiheessa mielellämme, niin saamme varmasti siitä suoraan lautakunnalta parhaan näkemyksen.

Kaikilta osinhan tämä esitys on melko pieni yksityiskohta, mutta on ilman muuta selvää, että opiskelijoiden muutoksenhaku pitää huolella saattaa sitten osaksi tätä sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaa, ettei siinä tule viiveitä tai osaamisvajetta, ja siihen on tässä esityksessä pyritty myöskin keskittymään. Tosiaan tässä on kysymys siitä, miten teemme tehokkaamman hallinnon ja puramme ylimääräistä hallintoa ja sääntelyä kuitenkin ydintehtävistä huolehtien. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.